

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z powództwa A. B.
przeciwko Wojewódzkiemu [...] w P.
o przywrócenie do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 1 lutego 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w P.
z dnia 18 grudnia 2015 r., sygn. akt III Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek strony pozwanej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 18 grudnia 2015 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Rejonowego w P. z dnia 31 sierpnia 2015 r., którym oddalono powództwo A. B. o przywrócenie do pracy w pozwanym Wojewódzkim [...] w P..

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu drugiej instancji powód zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 45 § 1 k.p. w związku z art. 30 § 4 k.p. i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę przez uwzględnienie apelacji oraz zasądzenie kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania z uwzględnieniem kosztów postępowania kasacyjnego.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na „pojawiające się rozbieżne orzecznictwo w zakresie podawania w treści wypowiedzenia umowy o pracę z przyczyn leżących po stronie pracodawcy kryteriów, jakie pracodawca stosował, dobierając pracowników do zwolnienia”, a nadto w związku z zagadnieniem, jakim jest „kwestia samego opracowania kryteriów doboru pracownika do zwolnienia”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z dnia 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Powołanie się na rozbieżności w orzecznictwie wymaga ponadto przytoczenia i poddania analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności

te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego. Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Do czasu wydania wyroku z 25 stycznia 2013 r., I PK 172/12 (OSNP 2014 nr 4, poz. 52) stanowisko Sądu Najwyższego odnośnie do konieczności wskazywania w oświadczeniu woli pracodawcy także kryteriów doboru pracowników do zwolnienia mogło być uznane za niejednoznaczne. W wyroku z 16 grudnia 2008 r., I PK 86/08 (LEX nr 497682) Sąd Najwyższy stwierdził, że pracodawca, który przy dokonywaniu redukcji zatrudnienia z przyczyn organizacyjnych stosuje określone zasady (kryteria) doboru pracowników do zwolnienia z pracy, powinien w odniesieniu do przyjętej przyczyny wypowiedzenia nawiązać do zastosowanego kryterium doboru pracownika do zwolnienia z pracy, a także wskazać, że ten wybór jest wywołany i usprawiedliwiony znanymi pracownikowi jego niższymi kwalifikacjami zawodowymi w porównaniu do wszystkich pracowników, których dotyczyły przyczyny zmuszające pracodawcę do ograniczenia wielkości zatrudnienia. Podobnie, w wyroku z 25 stycznia 2013 r., I PK 172/12, Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że w sytuacji, gdy rozwiązanie umowy o pracę dotyczy pracownika wybranego przez pracodawcę z większej liczby pracowników, zatrudnionych na takich samych stanowiskach pracy, przyczyną tego wypowiedzenia są nie tylko zmiany organizacyjne lub redukcja zatrudnienia, ale także określona kryteriami doboru sytuacja danego pracownika. Wynikające z art. 30 § 4 k.p. wymaganie wskazania przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony jest bowiem związane z możliwością oceny jego zasadności w rozumieniu art. 45 § 1 k.p. Wskazanie tej przyczyny lub przyczyn przesądza o tym, że spór przed sądem pracy może się toczyć tylko w ich granicach. Sąd Najwyższy uznał, że pracodawca, który przy dokonywaniu redukcji zatrudnienia z przyczyn organizacyjnych stosuje określone zasady (kryteria) doboru pracowników do zwolnienia z pracy, powinien - wskazując przyczynę

wypowiedzenia - nawiązać do zastosowanego kryterium doboru pracownika do zwolnienia z pracy. Odmienne stanowisko Sąd Najwyższy zajął w wyroku z 7 kwietnia 2011 r., I PK 238/10 (OSNP 2012 nr 17-18, poz. 214) przyjmując, że pracodawca nie ma obowiązku podania w oświadczeniu o wypowiedzeniu, jakimi kryteriami kierował się przy wyborze pracownika do zwolnienia, gdy deklarowana przyczyna zwolnienia polega na trudnej sytuacji ekonomicznej i zmniejszeniu zatrudnienia według założeń przyjętego planu restrukturyzacji. Zdaniem Sądu Najwyższego zastosowane kryteria wyboru pracownika do zwolnienia nie są objęte obowiązkową treścią oświadczenia woli pracodawcy określoną w art. 30 § 4 k.p. Okoliczności te (kryteria) podlegają badaniu przez sąd w ramach kontroli zasadności wypowiedzenia (art. 45 § 1 k.p.). Zastosowanie niewłaściwych kryteriów może stanowić przesłankę uznania wypowiedzenia za nieuzasadnione (podobnie w postanowieniu z dnia 15 stycznia 2013 r., I PK 219/12, LEX nr 1554932). Od chwili wydania wyroku z 25 stycznia 2013 r., I PK 172/12, zapadło kilka innych istotnych orzeczeń dotyczących tego samego zagadnienia, w których już jednolicie i zgodnie Sąd Najwyższy przyjął, że w oświadczeniu pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony z powodu likwidacji jednego z analogicznych stanowisk pracy powinna być wskazana także przyczyna wyboru pracownika do zwolnienia z pracy (art. 30 § 4 k.p.), chyba że jest ona oczywista lub znana pracownikowi z innych względów (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 10 września 2013 r., I PK 61/13, LEX nr 1427709, z 1 kwietnia 2014 r., I PK 244/13, LEX nr 1498580, z 30 września 2014 r., I PK 33/14, LEX nr 1537263, z 20 stycznia 2015 r., I PK 140/14, LEX nr 1653739, z 4 marca 2015 r., I PK 183/14, LEX nr 1678951, z 11 marca 2015 r., III PK 115/14, OSNP 2016 nr 11, poz. 139, z 26 sierpnia 2015 r., I PK 93/15, LEX nr 1938283, z 9 grudnia 2015 r., I PK 8/15, LEX nr 1932210, z 19 stycznia 2016 r., I PK 72/15, LEX nr 2005653, z 13 września 2016 r., I PK 30/16, LEX nr 2141217).

Wyeksponowana przez skarżącego rozbieżność w poglądach Sądu Najwyższego została zatem skutecznie usunięta w orzecznictwie i wobec tego nie ma podstaw do stwierdzenia, że nadal istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów w tym przedmiocie.

Dodać do tego należy, że z przedstawionych powyżej judykatów wynika, iż obowiązek pracodawcy przytoczenia kryteriów wyboru pracownika do wypowiedzenia jest spełniony także wówczas, gdy te kryteria są znane pracownikowi, czyli zostały mu przedstawione w inny sposób, ale najpóźniej w chwili przekazania oświadczenia o wypowiedzeniu. Tak zaś było w sprawie niniejszej, skoro zgodnie z ustaleniami Sądu, powód o przyczynie doboru go do zwolnienia wiedział już w grudniu 2014 r., kiedy to przedstawiciele związków zawodowych informowali go o zamiarze wypowiedzenia mu umowy o pracę, a nadto o tym kryterium (dyspozycyjność) poinformowano powoda w trakcie wręczania mu oświadczenia o wypowiedzeniu. W stanie faktycznym sprawy nie istnieje więc problem wskazywania tych kryteriów dopiero na etapie postępowania sądowego, wobec czego nie występuje też żadne związane z tym zagadnienie prawne, pomijając nawet to, że skarżący nie wskazał przepisu prawa, którego dotyczyłoby takie zagadnienie. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno zaś przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie – wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Nie spełnia tych wymagań stwierdzenie, że zagadnieniem „jest kwestia samego opracowania kryteriów doboru pracownika do zwolnienia. Czy winny one przybrać sformalizowaną formę, być prawidłowe i obiektywnie ustalone, czy też mogą być podawane dopiero na etapie postępowania sądowego i sprowadzać się jedynie do jednego kryterium doboru pracownika do zwolnienia, jakim w niniejszym przypadku były długotrwałe nieobecności pracownika w pracy. Co więcej, stanowić kryterium opracowane na potrzeby konkretnego pracownika celem uzasadnienia jego

zwolnienia. Inaczej rzecz ujmując, czy jeszcze przed decyzją o zwolnieniu pracownika z pracy, zajmującego etat w ramach tych samych stanowisk pracy, pracodawca winien opracować kryteria, jakimi będzie się kierował, rozwiązując z pracownikiem umowę o pracę i wziąć pod uwagę wszystkich pracowników, których dotyczą przyczyny zmuszające go do rozwiązania stosunku pracy, czy też takie kryteria (kryterium) może wskazać dopiero na etapie postępowania sądowego, odnosić do jednego zwolnionego pracownika i dodatkowo uzasadniać dokonane wypowiedzenie stosunku pracy”.

Skarżący nie wykazał zatem potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej, wobec czego Sąd Najwyższy postanowił jak w pkt 1 sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

Odnosnie natomiast do wniosku strony pozwanej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego podnieść należy, że zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, sformułowanym w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 27 października 1998 r., III CKN 805/98 (OSNC 1999 nr 4, poz. 79), za złożenie odpowiedzi na skargę kasacyjną adwokatowi lub radcy prawnemu przysługuje wynagrodzenie jak za sporządzenie i wniesienie skargi. Strona przeciwna może wnieść do sądu drugiej instancji odpowiedź na skargę kasacyjną w terminie dwutygodniowym od doręczenia jej skargi (art. 398⁷ § 1 zdanie pierwsze k.p.c.). Strona pozwana pismo procesowe nazwane odpowiedzią na skargę kasacyjną złożyła w dniu 21 kwietnia 2016 r., wnosząc o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego. Zarządzeniem z dnia 21 kwietnia 2016 r. (III PK 68/16) Sąd Najwyższy zwrócił skargę kasacyjną Sądowi Okręgowemu w P. jako przedstawną Sądowi Najwyższemu przedwcześnie, tj. przed skutecznym doręczeniem odpisu skargi kasacyjnej stronie przeciwnej. Prawidłowego doręczenia odpisu skargi kasacyjnej stronie pozwanej dokonano w dniu 16 maja 2016 r. i od tego dnia rozpoczął bieg termin dwutygodniowy na ewentualne wniesienie odpowiedzi na skargę. Odpowiedź w tym terminie nie wpłynęła. W takiej sytuacji pismo procesowe z dnia 21 kwietnia 2016 r. jako złożone przedwcześnie nie może być uznane za odpowiedź na skargę kasacyjną, wobec czego nie wywołuje ono żadnych skutków procesowych, także w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących sporządzenie

i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną. Ze wskazanych przyczyn nie może być uwzględniony wniosek strony pozwanej o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, zawarty w piśmie określonym jako odpowiedź na skargę kasacyjną, które złożone zostało przed rozpoczęciem biegu terminu do podjęcia tej czynności, bo dnia 21 kwietnia 2016 r., podczas gdy skargę kasacyjną powoda doręczono skutecznie tej stronie dopiero w dniu 16 maja 2016 r.

Z tych względów Sąd Najwyższy postanowił jak w punkcie 2 sentencji.

I.n